

ปริทัศน์หนังสือชิ้นที่ 1

สามัญสำนึก : โธมัส เพน

โธมัส เพน. สามัญสำนึก. แปลโดย ภัทวดี วีระภาสพงษ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บุกส์เคป, 2563.

นางสาวอัญญิตา ผุดผ่อง 61243949

ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือที่เรารู้จักกันในนาม มหาอำนาจของโลกในปัจจุบัน ขึ้นชื่อในเรื่องของต้นแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างเข้มแข็ง การเน้นย้ำในเรื่องของสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน เน้นถึงความเป็นมนุษย์ชน มนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน อยู่ในโลกเสรีที่ทุกคนก็ไผ่หา สังคมในระบบการปกครองที่เชื่อว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ดีที่สุดในเวลานี้ อาจจะไม่ใช่ตามมายาคติในโลกของ สังคมแบบยูโทเปีย ที่เชื่อว่าทุกคนเท่าเทียม มีความปรองดองสามัคคี ไม่มีระบบชนชั้นเป็นตัวกั้นความสัมพันธ์ในสังคม เป็นสังคมที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา ทว่าในความเป็นจริงแล้วมนุษย์มีความต้องการที่ไม่สิ้นสุด กิเลสของมนุษย์นั้นไม่มีมากเกินไป การที่จะทำให้เกิดเป็นสังคมยูโทเปีย คงจะเป็นความคิดที่ดูเลือนลางและห่างเหินจนเกินความเป็นจริง เปรียบเสมือนวันที่น้ำท่วมหลังเปิด การปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยที่เน้นย้ำถึงความเป็นอิสรภาพ ย่อมเป็นระบอบการปกครองที่เป็นจริงได้มากกว่า สังคมที่มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาได้บังเกิดขึ้นแล้วในประเทศที่เรียกว่า โลกเสรี มีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยอยู่ในปัจจุบัน คือ ประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา

การที่จะได้มาซึ่งประชาธิปไตย ก็มีไม่เรื่องง่าย ระบอบนี้ได้มาจากการหลั่งเลือดเนื้อ การต่อสู้ และล้มตายจากสงครามที่ชาวอาณานิคมในสหรัฐอเมริกาพยายามเรียกร้องความเป็นอิสรภาพจากสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) การปกครองแบบสาธารณรัฐของอังกฤษ (เพียงในนาม) ที่พยายามดิ้นรน พยายามต้องการที่จะเป็นมหาอำนาจของโลก การแสวงหาผลประโยชน์ การทุจริต เอาไรต์เอาเปรียบ การพยายามก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยเหยียบศพจำนวนมากที่ต้องล้มตาย เพราะความอยากรได้ อยากมี ของคนบางกลุ่มเท่านั้น จึงเกิดเป็นการถกเถียง การตั้งข้อสงสัยด้วยเหตุและผลของการปกครองในระบอบของอังกฤษ ที่อ้างคำพูดสวยหรูให้ดูเลอค่า หลอกให้ผู้คนคล้อยตามไปตามความต้องการของรัฐบาลอังกฤษ การปกครองอันไร้ความชอบธรรม สงครามที่เกิดขึ้นหากมองไปตรงต้นตอของปัญหาจะพบว่าไม่มีเพียงคนไม่กี่คนที่สร้างความหายนะให้แก่โลก

การปกครองของสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่ (อังกฤษ) มีระบอบการปกครองที่เป็นลักษณะเด่น คือ การถ่วงดุลอำนาจอันสมบูรณ์ที่มีอยู่ 3 ฝ่าย นั่นคือ กษัตริย์ ขุนนาง และสภาสามัญชน ทุกคนล้วนมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในการปกครองระบอบกษัตริย์ของอังกฤษ แต่การปกครองเช่นนี้ ช่างน่าขบขัน การกล่าวถึงการถ่วงดุลอำนาจนั้นจริงหรือ เพราะผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจมีเพียงหนึ่งเดียวคือ กษัตริย์แห่งอังกฤษ ที่ลอยตัวอยู่เหนือกฎหมาย ลอยตัวอยู่เหนือปัญหาทั้งปวง ความเป็นอภิสิทธิ์ชนที่เกิดขึ้นมาภายใต้การส่งเสริม การเรียกร้องของสังคมยุคเก่าที่ต้องการมีผู้นำมาปกครองตนเอง อนิจจาช่างน่าขันเสียจริง หากย้อนไปในสังคมมนุษย์ เพราะเหตุใดถึงมีระบอบการปกครองที่ซับซ้อน เพราะเหตุใดถึงมีการปกครองของผู้มีอำนาจ เพราะเหตุใดถึงมีสังคมมาแลกเช่นปัจจุบัน ทั้งที่ในอดีตมนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันมาแต่กำเนิดโดยธรรมชาติในตัวมันเอง แต่แล้วทำไมเมื่อเวลา

ผ่านไป การวัดค่าความเท่าเทียมของคนมันลดน้อยด้อยค่าลงเช่นนี้ การอุบัติขึ้นของสถานะทางสังคมที่เหลื่อมล้ำ ความเป็นอภิสิทธิ์ชนโดยสายเลือดเพียงเท่านั้นหรือ ช่างเป็นเหตุผลที่ไร้เหตุผลโดยสิ้นเชิง

หนังสือเรื่อง สามัญสำนึก โดย โธมัส เพน เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในช่วงเวลาที่ยอเมริกา อยู่ภายใต้อำนาจของอังกฤษ เกิดการตั้งคำถาม และข้อถกเถียงที่มีความหลากหลาย มีแนวคิดที่ไม่ตรงใจรัฐบาล อังกฤษ แต่ได้ใจประชาชนเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าจะขัดต่อผู้คนที่มีความเป็นอนุรักษนิยม ทว่าล้วนเป็นความจริง ทั้งสิ้น หากท่านทั้งหลายละทิ้งความเป็นอคติและเปิดใจในการอ่านหนังสือเล่มนี้ ท่านจะพบกับปัญหาของความ วุ่นวายในสังคมทั้งหมด การปกครองที่มนุษย์ทุกคนเฝ้าหา การต่อสู้ดิ้นรนให้ได้มาซึ่งความเป็นอิสระภาพ ความเท่า เทียมกันของคนในสังคม การเรียกร้องความเท่าเทียมในที่นี้มิใช่เป็นแนวคิดของคอมมิวนิสต์เพียงอย่างเดียว หาก ผู้ใดอ้างถึงการเรียกร้องความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์อันเป็นแนวคิดของสังคมนิยม ท่านควรไปศึกษา ความเป็นประชาธิปไตยเสียใหม่ (ในปัจจุบัน) หนังสือเล่มนี้ถือว่าการจู่โจมครั้งยิ่งใหญ่ อันก่อให้เกิดความ เปลี่ยนแปลงแก่ประเทศสหรัฐอเมริกา การพยายามลุกขึ้นมาเรียกร้องความเป็นอิสระภาพ จากการอยู่ใต้อาณานิคม ของอังกฤษ การเกิดสำนึกร่วมของความเป็นชาตินิยมได้ลุกโชนและปะทุขึ้นในสังคม

แนวคิดที่เพนนำมาใช้ คือ “งานเขียนของสำนักปรัชญาสิทธิตามธรรมชาติ และสัญญาสังคมจาก โธมัส ฮอบส์ ถึง จอร์จ ล็อก กล่าวถึงการอุปมาระหว่างรัฐบาลและสังคม ว่าด้วยสังคมเกิดจากการต้องการของเรา ส่วน รัฐบาลเกิดจากความชั่วร้ายของเรา สังคมส่งเสริมความสุขของเราในด้านบวกด้วยการเกี่ยวร้อยประสานสิ่งที่เรารัก ส่วนรัฐบาลมีหน้าที่ในด้านลบคือคอยระงับยับยั้งความชั่วของเรา สังคมเกื้อหนุนการมีปฏิสัมพันธ์ ส่วนรัฐบาลสร้าง ความกีดกันแบ่งแยก สังคมคือผู้อุปถัมภ์ รัฐบาลคือผู้ลงโทษ หนังสือเรื่อง สามัญสำนึก ได้มีการกล่าวถึง 3 ประเด็น ใหญ่ เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาซึ่งเขามองว่ามีผลโดยตรงกับมวลมนุษยชาติขณะนั้น ประการแรกคือ ต้นกำเนิดและจุดประสงค์ของรัฐบาล ประการที่สองว่าด้วยรัฐธรรมนูญอังกฤษ ที่สำคัญยิ่งคือ ระบอบกษัตริย์ รวมถึงรัฐบาลว่ามีความชอบธรรมอย่างไร และประการสุดท้ายคือ อเมริกาจะไปทางไหนดี” (หน้า 23)

ประการแรก ต้นกำเนิดและจุดประสงค์ของรัฐบาล เพน “ได้ขอเสนอข้อวิพากษ์บางประการต่อ รัฐธรรมนูญของอังกฤษที่ไ้รอดในสิ่งที่อ้างว่ารัฐธรรมนูญนี้ประเสริฐเลิศเลอ การก่อร่างขึ้นมาของรัฐธรรมนูญนั้น เป็นที่ยอมรับได้ แต่เมื่อโลกนี้ถูกรอบงำด้วยทมิฬ การมีรัฐธรรมนูญก็เป็นเพียงสิ่งที่ถูกยกขึ้นมา เพื่อเสริม อำนาจของกลุ่มคนบางกลุ่มและไม่สามารถนำมาซึ่งสัญญาที่ให้ไว้” (หน้า 29-30) เสมือนรัฐธรรมนูญที่ร่างมามี คำพูดอันสวดยหู และทำให้ผู้คนคล้อยตาม หากรัฐธรรมนูญนี้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของทมิฬ รัฐธรรมนูญก็ เป็นเพียงแค่สิ่งหลอกลวงเท่านั้น “การปกครองแบบรัฐธรรมนูญของอังกฤษนั้นซับซ้อนเกินไป จึงทำให้ประชาชาติ อาจต้องทนทุกข์ การค้นหาต้นเหตุของความทุกข์ทรมานนี้ก็ยิ่งซับซ้อนมากขึ้นไปอีก การที่สถาบันกษัตริย์มีอำนาจ เหนือหัวในรัฐธรรมนูญอังกฤษเพียงเพราะผู้ประทนายศศัศดิ์และบำเหน็จบำนาญ” (หน้า 30-33) การที่กษัตริย์มี อำนาจขึ้นมาได้ก็เพราะประชาชนที่ให้การสนับสนุน เจตจำนงของกษัตริย์ในอังกฤษเปรียบได้กับกฎหมายแผ่นดิน กฎหมายที่ออกจากปากกษัตริย์โดยตรงก็จะโยนให้กับประชาชนโดยอำพรางไว้ภายใต้กระบวนการรัฐสภาอันดูน่า เกรงขาม

ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก กล่าวคือ หากจะอุปมาประเด็นนี้แบบเห็นภาพชัด ๆ คงจะหนีไม่พ้นนิทานเรื่อง กบเลือกนาย การปกครองของรัฐบาลอังกฤษมีการถ่วงดุลจากอำนาจสามฝ่าย มีที่มาจากกษัตริย์ ขุนนาง และสภาสามัญชน ตามที่กล่าวมาข้างต้น หากการปกครองอยู่ภายใต้พระราชย์ การกำหนดกฎหมายก็มาจากปากของกษัตริย์ เพียงแต่ใช้ความแยบยลในการปกครองที่แฝงมาด้วยการอ้างถึงสภาสามัญชนที่เป็นตัวแทนของประชาชน การแอบอ้างกฎหมายรัฐธรรมนูญตามความต้องการของตัวกษัตริย์เอง การลอยตัวเหนือกฎหมาย และการตั้งกฎหมายขึ้นเองเช่นนี้ เกิดจากอะไรหรือ ทำไมคน ๆ หนึ่ง ถึงมีอำนาจในการปกครองผู้คนในสังคมได้มากเช่นนี้ คำตอบที่ได้คือ ก็เพราะทุกคนที่ให้การยอมรับ ให้การส่งเสริม ให้กุญแจอำนาจแก่ตัวรัฐบาลเองทั้งสิ้น ต้นกำเนิดและจุดประสงค์ของรัฐบาล ก็คือความต้องการของสังคมเอง สังคมคือตัวสร้างให้รัฐบาลเกิดขึ้นและดำรงอยู่มานานจนกลายเป็นความเคยชิน และสังคมก็กั้นหน้ายอมรับการมีอยู่ของรัฐบาลไปโดยปริยาย ทว่าการปกครองแบบนี้จะเรียกได้ว่ามีความน่าเชื่อถือได้อย่างไร หากคนที่ใช้อำนาจหลงระเห็จไปกับลาภยศ ได้รับการบูชา ได้รับการสรรเสริญ จากประชาชนหมู่มาเช่นนี้

ประเด็นที่สอง รัฐธรรมนูญอังกฤษที่สำคัญยิ่งคือระบอบกษัตริย์ รวมถึงรัฐบาลว่ามีความชอบธรรมอย่างไรแน่นอนว่าความชอบธรรมของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความต้องการของสังคม การเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อุบัติขึ้น คือ ผู้นำทางการเมืองหรือที่เรียกว่า กษัตริย์ ที่อ้างว่าเป็นผู้มีสิทธิธรรมในการปกครองเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เพน เกิดการตั้งคำถาม เสนอข้อถกเถียง และวิพากษ์วิจารณ์ในหัวข้อนี้อย่างแพร่หลาย ทั้งในการนำเสนอเรื่องของความเชื่อทางศาสนา การอ้างถึงพระคัมภีร์ไบเบิล เรื่องของการก่อเกิดขึ้นของกษัตริย์ แท้จริงแล้วการที่ตั้งกษัตริย์ขึ้นมาก็เปรียบเสมือนการบูชาชวาตาน การให้ความศรัทธาส่งอื่นนอกเหนือพระเจ้า ก็ถือว่าเป็นพวกนอกรีต การเกิดขึ้นของสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์ใหม่ เกิดมาเป็นอภิสิทธิ์ชนพ่วงตามมาด้วยการมีสิทธิธรรมทางการเมือง ทั้งที่ไม่ได้รับรู้ถึงความต้องการจริง ๆ ของคนในสังคม บุคคลที่เกิดขึ้นมาและได้รับความชอบธรรมอย่างหมดจด ผู้ที่ไม่ได้ลงมาสัมผัสความทุกข์ยากด้วยตัวเอง แต่กลับมาสั่งการคนในสังคมกระนั้นหรือ

หนังสือเรื่อง สามัญสำนึก ได้พยายามตีแผ่กรอบความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่คนในสังคมอย่างโลกใหม่ หรืออเมริกา หากประชาชนคิดว่าการมีอยู่ของรัฐบาลอังกฤษ ถือเป็นเรื่องชอบธรรม เพราะอังกฤษได้ให้การคุ้มครองสหรัฐอเมริกา แต่ที่รัฐบาลอังกฤษทำเช่นนี้คือการคุ้มครองจริงหรือ การคุ้มครองแต่ทำให้เกิดสงคราม เกิดข้อพิพาทกับประเทศอื่น ๆ ทั้งที่อเมริกาไม่เคยไปมีข้อพิพาทกับใคร การที่อเมริกามีข้อพิพาทกับประเทศอื่นก็เพราะอเมริกาอยู่ใต้อาณานิคมของอังกฤษ กษัตริย์ที่อ้างว่าตนได้รับความชอบธรรมในการปกครองเพื่อแสวงหาความเจริญให้แก่ประเทศชาตินั้นจริงหรือ หรือทำเพียงเพราะความต้องการส่วนตน การที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการทำสงครามเกิดจากสิ่งใด การเก็บภาษีอากรจำนวนมากเพื่อพัฒนาประเทศชาติจริงหรือ หรือเพราะความโลภของคนบางกลุ่ม การเกิดขึ้นของกษัตริย์ คือ ความชอบธรรมของสังคมที่ต้องการให้ก่อตั้งขึ้นฉันทใด ท้ายที่สุดแล้วความชอบธรรมนี้ก็ตกไปอยู่ฝ่ายที่ได้รับอำนาจมาใช้ฉันทนั้น ก็ไม่ต่างกับนิทาน กบเลือกนาย เช่นเดิม การก่อรูปการปกครองของอังกฤษ เป็นที่ประจักษ์แล้วว่าระบอบนี้มีมีความชอบธรรมอยู่บ้าง นั่นคือ สภาสามัญชน ที่ได้รับเลือกตัวแทนจากคนที่ได้รับรู้ถึงผลประโยชน์ในเขตพื้นที่ของตน แต่นอกเหนือจากนั้น รัฐบาลเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ระบอบกษัตริย์ที่อ้างว่าชอบธรรมตามสายเลือด ช่างเป็นเรื่องที่น่าขัน เพราะท้ายที่สุดก็ไม่ได้ให้อำนาจเพื่อสนอง

ความต้องการของคนหมู่มาก หากแต่ทำเพื่ออภิสิทธิ์ชนบางกลุ่มบางคนเท่านั้น ระบอบกษัตริย์จึงถือเป็นความล้มเหลวของระบอบการปกครองของอังกฤษ

ประเด็นที่สาม อเมริกาจะไปทางไหนดี เพน พยายามเสนอให้เห็นถึงผลผลิตของระบอบการปกครองอังกฤษ ที่สะท้อนให้เห็นผ่านบริบททางการเมืองการปกครองของอังกฤษในขณะนั้น การทุจริต การเอารัดเอาเปรียบคนในอาณานิคม ทั้งที่ประเทศอังกฤษเองพยายามเน้นย้ำถึงเรื่องของความมีสิทธิ เสรีภาพ ในการใช้ชีวิต การอ้างถึงคำพูดอันสวยหรู การสร้างมโนทัศน์ให้ผู้คนหวังรูปแบบการปกครองแบบลม ๆ แล้ง ๆ ตามความต้องการของผู้ปกครอง ทว่าในความเป็นจริง การปกครองของอังกฤษก็มีความขัดแย้งในตัวเองอยู่มาก ในฐานะที่อเมริกา คือ โลกใหม่ การดำรงอยู่เช่นนี้ต่อไปก็คงต้องวนอยู่เป็นวัฏจักรเช่นเดิม อเมริกาจะต้องเปลี่ยนแปลงความผลิตผลทางการเมืองการปกครองที่หลายคนเชื่อว่า การปกครองแบบระบอบของอังกฤษคือรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด ซึ่งหนังสือเล่มนี้ก็สะท้อนให้เห็นแล้วว่า การปกครองแบบอังกฤษนั้นดีจริงหรือไม่ จึงทำไปสู่การวางรากฐานที่ก่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยในประเทศสหรัฐอเมริกา

หนังสือ สามัญสำนึก ไม่ได้เป็นหนังสือที่เขียนขึ้นมาเพียงเพราะเกลียดชัง หรือกร่นด่าระบอบการปกครองของสหราชอาณาจักร แต่เป็นการถกเถียงกันด้วยประเด็นต่าง ๆ จากเหตุและผล การเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้อ่านได้ออกมาจากกะลาที่โดนครอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และเงื่อนไขในการจำกัดความรู้จากการรับมาของข่าวสารเพียงรูปแบบเดียวกับคำพูดอันสวยหรู การวาดฝันความเป็นเสรีของมนุษย์ของรัฐบาลที่พยายามกรอกหูประชาชน หากท่านอ่านแล้วท่านอาจจะมีแนวคิดหรือความรู้ใหม่ ๆ ในการวิเคราะห์จากข้อเสนอและข้อถกเถียงที่มีอยู่ในจุลสารเล่มนี้ ถึงแม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะผ่านกาลเวลามาแล้วกว่า 200 กว่าปี แต่สามารถเป็นไบเบิ้ลทางแนวความคิดและความรู้ใหม่ ๆ ได้ทุกยุคทุกสมัย